

ב ה ט ר ת י ו ם

שלמה המלך מייצג לבנו לכל ימאם במוסר ד' ואל יקוץ בתוכחהו.
והמה חכמים בעיניהם וחושבים, כי אם לא ישמעו לקול התוכחה לא יאות להם כל רע. ולו חכמו ישכילו ויבינו, כי בשימם מסוה על פניהם לכל יראו את המכשולים, המה גורמים רעה לנפשם עוד יותר, ושומע לו ישכן בסת. ה.

והתירו את עונם ואת עון אבותם במעלם אשר מעלו כי ואף אשר הלכו עמי בקרי, אף אני אלך עמם בקרי זהו. (כ"ו מ. מא.)
ולכאורה קשה מאד. הלא הכתוב אומר והתירו את עונם, וא"כ מכיון שהתירו, הלא על הקב"ה למחול, וא"כ למה ילך עמם בקרי? אלא כאן מלמדנו הכתוב, כי ויודיו בלא תשובה וחרמה וקבלה על להבא אינו כלום. מכיון שהמה רק מתודים על המעל שמעלו בד', אבל אינם מקבלים ע"ע על להבא שלא ילכו עמו עוד בקרי, לפיכך לא הועילה תשובתם ה).

מ ע ש י ל מ ל ך

ד' אמות של הלכה שם שכינה שורה. לכן בנה שלמה המקדש מצעי ברושים ועצי ארזים, חומר שהולך ונרקב במשך השנים, כדי שכל דור ודור יהיו עסוקים בבדק הבית.
ד' בנו ספר לחיח פעם, מה שמספרים על גאון אחד, שאמר, כי אם יפסקו לו בעולם העליון לדרת לגיהנום, אז יאמר לשם יחיד ובשמחה עצומה יקפוץ לגיהנום לקיים פס"ד של הקב"ה. והח"ח נאנח ואמר, אמנם כן טובים ויפים הדברים, אבל אי"כ למה בעה"ז אינם כ"כ חרדים לדבר ד', הקב"ה אינו מצוה לקפוץ לגיהנום, אלא מה ד' שואל ממך, לטוב לנו כל הימים.
ה) ופעם בימי התשובה נשאמרו סליחות בשיבה, השתיק פתאום את הצבור, ואמר, "מה מועילה אמירת הסליחות לספר להקב"ה שחטאנו לו, הלא לפניו גלוי וידוע זאת, העיקר הוא לקבל על עצמנו שלא נשוב לבסלה", ועוד את העם לחשובה.

ובענין בקשת הסליחה על העונות, ה"י מפרש פרוש התפלה שאנו אומרים בעשיית, אבינו מלכנו סלה ומחל לכל עונותינו. ואח"כ אבינו מלכנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו.
והנה מכיון שכבר בקשנו התפלה הראשונה מחילה וסליחה על כל העונות, אין מקום לבקשה השני' למחוק כל החובות, הלא עלינו לקוות כי נתקבלה התפלה הראשונה של "סלה ומחל לכל עונותינו".
אמנם ישנם שני מיני עבירות. א) עבירות שהאדם עבר עליהם בפועל. כמו חלול שבת, גנבה וגזלה ועוד. ב) עבירות שאדם נתפס עליהם על שלא מיחה באחרים העושים, ומתוך שלא מיחה נקראת על שמו (שבת נ"ד) יהא כמו ערב תחתום על השט"ח. ואי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי.
והנה מתחלה אנו מבקשים על כה"ל: העבירות, שאנו בעצמנו עשינו

1

אל"ף גוי'ם יבואו מאפסי ארץ ויאמרו, "אך" שקר נחלו אבותינו.
ידוע הוא, כי כל שקר מעורב בו קצת מן האמת, ומבלעדי זה אין יכול השקר להתקיים, יעוין רש"י בשם המדרש פ' שלח עה"כ זכת חלב ודבש, "כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים

מ ע ש י ל מ ל ך

בפעל. סלה ומחל לכל עונותינו, ואח"כ אנו מתפללים שימחק ה' ברחמינו המרובים את החתימה מעל שטרי חובות שערכנו בעדם, לכל נתפס חליה עבדום.
וכת' ה"י מפרש את הבקשה של אבינו מלכנו כתבנו בספר זכיות.
לכאורה הבקשה הזאת אין לה באור, אם זכינו להכתב בספר זכיות — ואם עונותינו רבו למעלה, ממילא שאין מקום להכתב בספר זכיות. אמנם ישנן כמה מצות שאנו עושים אותן שלא לשמן, לא לשם השי"ת אלא לשם כבודי, להתייר ולהתפאר, ומצות כאלו אין מקומם בספר זכיות, כי הלא כונת עשייתן הוא לא לשם השי"ת, אלא לשם כונה ופני עצמית. אבל הקב"ה ברוב חסדיו יכול לכתוב גם את המצות הללו בספר זכיות, וידין אותנו לבק זכות. כי אם אמנם עשינו המצוה לשם כבוד או נטי אחרת. אבל תנאי המקום גרמו לה, או המצב גרם לה או טרדיות הפרנסה היו בעוכרנו, ולזה אנו מתפללים, כתבנו בספר זכיות, כלומר שטר מחשבותינו להסיר את הסיני והפסולת שערכנו במצות הללו, עד שיצורפו ויוכלו להצטרף למצות שעשינו לשמה, וידבר זכיותנו ויוציא לאור צדקתנו.

זכרנו לחיים וגר' למענך א' חיים. אנו מבקשים מאת השי"ת שיתן לנו חיים, וכי זה יהי לטובת השי"ת, כי נוכל לפרוע את חובותינו שאנו חייבים לו, כמו הסוחר המבקש גמ"ח למען יוכל להמשיך מסחרו ולשלם לנשיו, וזהו למענך א' חיים.

ופעם באר את הכתוב ישעי י"א מ' ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים, ואמר, כשנוסעים על הים אנו רואים רק מים המכסים כל הנמצא בים, גם בקרקע הים ישנם הרים ובקעות, אבל כיון שהמים מכסים אותם אינם נראים לעין רואה.
וכן הענין בדעה, קצת קיימות בעולם דעות מדעות שונות, וכשם שאין שרצופי בני אדם דומים זל"ז, כך אין דעותיהם שוות. הדעות הנן בבחינת הרים ובקעות... אבל כשיערה ר' רוח ממדים הארץ תמלא דעת ד', אזי יכיר וידעו כל יושבי תבל, כי ד' הוא לבדו בשמים ובארץ, וכל הדעות הוליינה שוות בות. כמו המים המכסים על כל הנמצא בים, והנהר והבקעה אינם נראים מבחינ.

וכן ה"י מפרש את הפסוק בתהלים צ"ז ד' מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים.

להיות ג"כ בהתלהבות, ובו בדבר שנמשל, בו צריך לתקן, אם נכשל בלשון הרע יעסוק בתורה כמאמר ז"ל (והנבא בשעני תשובה לרבינו יונה ז"ל), הצדיקים באותו דבר שחופאין בו מתרצין, ואם עשית חבילות של עכרות עשה כנגדן חבילות של מצות. ויעיור הכשר האדם הוא ע"י התורה, כי היא מכשרתו ומטהרתו.

מ ע י

ולא לתניפו את הארץ אשר אתם בה וגו'. (ל"ה לב)
ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה וגו'. (ל"ה לד)

והנה איתה בספרי, ולא תניפו את הארץ, הרי זו אוהרה לחנפין, וברמב"ם ז"ל, כי זוהר מתהלה שלא נקט שוחד ברוצחים, והזר והזהיר שלא נחנף להם למעלתם או לחקם וכבוד משפחתם כלי מקח שוחד, כי אם אנחנו נחנף להם, הנה נחנף את הארץ והיא חנפה תחת יושביתה. ע"כ.

ובפתיחה ל'ס' הפז חיים בבאר מים חיים אות מ"ז מביא דברי הרא"ם בעל התוספות במצוה ג"ה, ויזהר אדם מן החנופה, שכן עונשה מרובה. דא"ר כל עדת שיש בה חנופה לסוף גולה וכו', ואר"י בר אבא ד' כיתות אין מקבלין פני השכינה, כת לצים, כת הנפים, כת שקרנים, כת מספרי לשון הרע, וכו' והמחנף נקרא מספא ארץ ועובר על לא תחניפו ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה וכו'. וחייב אדם למסור עצמו לסכנה ואל ישיא את נפשו עון אשמה כזה, ובעו"ה מצוי הדבר, כשאחד מספר בנגות חברו והשומע מנענע בראשו לדבר זה ומחליק גם הוא את הדבר בלשונו, שמוסף איזו חיבות לפניו, מפני שרוצה להחניף למספר, שיש לו ממנו מוכות, והוא בעצם לאו דחנופה, ועל ענין כזה שייך מה שנאמר, ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה, וגם שייך ע"ז מאמר ז"ל בעדיות פ"ה, מוטב שיקרא אדם שומה כל ימיו וכו'. ויעיין מוסה מ"א א', במעשה דאגריפס המלך שה' קורא בתורה, וכשהגיע לפסוק לא תוכל לתת עליך איש נכרי ולזו עניני דמעות, אמרו לו כל אחינו אתה, ובאותה שעה נהדחיבו שונאיהם של ישראל כלי מפני עון החנופה. ע"כ א'.

מ ע ש י ל מ לך

(א) ובעו"ה מצוי מאד, שאחד מספר בנגות חברו, והשומע מנענע ראשו כמסכים לדבר זה, ולפעמים מוסיף עוד איזו חיבות לפניו, למען למצוא חן בעיני המספר שעושה לו לפעמים טובה, או שלא יחזיקוהו לשוטה. והוא בעצם לאו דחנופה, חייב אדם למסור עצמו לסכנה, ואל ישיא בנפשו עון אשמה כזה, אדרבה מחייב הוא להוכיח להמספר, שיחול מדבריו.

מ ט ו ת

ואת בלעם בן בעור-הרמז-בחרב. (ל"א ח)

וברש"י, הוא בא על ישראל וחלף' ואומנתו באומנתם, שאין נרשעים אלא בפיהם ועל ידי תפלה ובקשה, ובה הוא ותפש אומנתם לקלם בפיו, אף ה"ם באו עליו וחלפו אומנתם באומנות האומות שכאן כחרב, שנאמר ועל חרבך תחיה. ע"כ.

מזה נראה, שכלי האומנות של האיש הישראלי הוא הדבור, וכמו כלי אומנות הם הכרחיים להעשיית כלים חדשים, ואפילו בעל מלאכה היותר חכם וחריץ לא יוציא לפועל את המלאכה מכלעדי כלי אומנות, כן הוא האדם עם כח הדבור שנתן לו כמתנה יכול לברוא שמים וארץ, ככתוב ישע"י ג"א מ"ו, ואשים דברי בפיו וגו' לנמוע שמים וליסוד ארץ, והוא פי בדברי הקדושה שהאדם מדבר כזה העולם לפני הש"י, נבראים למעלה עולמות ומלאכים קדושים, וע"כ על האדם להשגיח שלא יקלק את כלי האומנות שלו, ע"י דבורים אסורים ולה"ר ורכילות, אלא ידבר בהם בדברי תורה ותפלה וקדושה, וכמאמר ז"ל בחולין פ"ס כ' על הכתוב, בתהלים ג"ה ב', האומנם אלם, מה אומנתו של אדם כעוה"ז ישים עצמו כאלם, יכול אף לד"ת כן, ת"ל צדק תדברון. א'.

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה,

זאת חקת התורה וגו' אך את החזק ואת הכפף. (ל"א כא כב)

דין הכשר כלים מפורש, שמתחלה צריכים לנקות את הכל, לשפשו ולהסיר את החלודה, קודם שיגיע לנגד, ודרשו זה מלשון "אך", שלא יהא שם חלודה, אך המתכות יהי' כמות שהוא (לשון רש"י). אח"כ צריכים להכשיר את הכלים בדרך תשמישם, כל שתשמישו ע"י האור צריכים להעבירו באש, וכל שתשמישו ברותחים, הכשירו ברותחים.

ובן צריכה להיות גם מהרת בני אדם ממומאם ומחלאת וזרתם.

ראשית להעביר את החלודה של העונות ע"י תשובה, חרמה על העבר וקבלה על להבא. אח"כ צריכים להשגיח, שיעקר התשובה יהי' גאוותו המצב כמו והנפא, אם החטא יהי' באש, כהתלהבות, צריכה התשובה

מ ע ש י ל מ לך

(א) וכן הדבר בחכמה, אם מתנהגים בה בדרך התורה היא מרפא לגוף וילנש וכשנוטים מנתיבה היא מדה שאין לה רפואה וארובה, יכן הוא בחובת הלפפות שער יחיד המעשה פ"ה, שהתורה נמשלה כאש שמאירת העינים. פתוח מצות ד' ברה מאירת עינים, אבל שורפת ביקודה למי שנוטה מנתיבה. פתוח כי באש ד' נשפט (ישע"י ס"ו).

ו א ר א

ואני אקשה את לב פרעה. (ו' ג')

ורבו השואלים, איך זה ננעלו בפני פרעה דלתות התשובה. הלא בדרך כלל שערי תשובה אינם ננעלים אפילו לחוטא היותר גדול.

אלא הענין הוא, כי ישנם חוטאים שמן השמים עוזרים להם לחזור בתשובה, כמו שאנו מתפללים, החזירנו בתשובה שלמה לפניך. ויש

חוטאים שהגדישו את הסאה עד כדי כך שנשללה מהם הסיוע ומן השמים לא יעזרו להם, ורק עליהם להתעורר מעצמם לעשות תשובה.

הקב"ה אמר למשה לך והודיע לפרעה, שהרחיק לכת ברשעתו. ויענש מן השמים שלא יעזרו לו לחזור בתשובה, כי אני הכבדתי את

לבו, לבו עכשיו כבד, כי מן השמים לא יסייעו בידו. אבל לא נלקחה ממנו הבחירה לחזור בעצמו בתשובה.

וזו היתה טעותו של אלישע בן אבוי' (אחר), כששמע ב"ק שובו

בנים שובבים חוץ מאחר (תגיגה טו) חשב שלעולם לא תתקבל תשובתו, והוא לא ידע, כי לא נשללה ממנו הבחירה להתעורר בעצמו לתשובה

ורק הודיעוהו מן השמים שלא יעזרוהו.

Were the gates of repentance locked before him?

Some sinners are helped by heaven + do repent, others are not

"חז"ל" - only means one was help him do repent

ופרו הצפרדעים ממך ומבתיך. (ח' ו')

כאן הועילה תפלת משה רבינו, להסיר הצפרדעים מפרעה ומעבדיו.

ובפ' חוקת (במדבר כ"א ד) במעשה הנחשים השרפים כשהתפלל משה

בעד העם, לא הועילה תפלתו להסיר את הנחשים הממיתים, אלא נתן

לו הקב"ה עצה, לשים שרף על נם, והנשוכים יסתכלו בו ויחיו, וכדרשת חז"ל ר"ה כ"ט א'.

אבל הענין הוא, כי לכל יש תרופה, חוץ מלשון הרע, והמקטרג

הנברא מלשון הרע א"א להסיר, כי עומד ומקטרג, וכמו שהמספר לשון

הרע, מספר בפיו, כן הוא המקטרג הנברא מהחטא הזה מדבר כמו פיו,

וא"א להשתיקו. ומכיון שעונש השרפים בא על עוון לה"ר, בשביל שדבר

העם בא' ובמשה, לכן לא הועילה תפלתו של משה להסירם לגמרי, אלא

נתן לו הקב"ה עצה, איך לרפא את הנשון מהנחש. (ועיין עוד מזה

באורך בפ' חוקת על הכתוב וידבר העם בא' ובמשה).

Why could nen's help get rid of frogs but not snake

מ ע ש י ל מ ל ד

הנמנע הוא לבן אדם לחשוב חשבון מדויק שכוה. והו מה שבעל הגדה מקלס

להקב"ה בשבח שחשב את הקץ. היינו שהוסיף על עבודתם, שהיו צריכים לעבוד

משך ד' מאות שנה, עבודה יתרה במדה הנכונה והמדויקת במשך ר"י שנה.

התורה ו
ול"ז הוא ביחס
הנפש כי
הוא רגב, עפר
נשמת י
אין הנשמה יכ
לקיים מבלעדי
לשבת, ובמקום
עלינו וכאן מע
אבל ארץ ישראל
שניהם כאחד פ
נותן נשמה לו

(א) ממצוח
זכורני בו
בבתי ישראל בג
הקב"ה הבטיח י
שהקב"ה ירע
לבסוף בו
הכל שמחים בו
מסתפקים
לבכות.

ופעם הק
שסרס אי' תה
הטורקית. הו"ח
אנו סובלים, דמו
וכאן מסתפקים ה
הק'. חרי דבר ז

חביבתו
עד כמה

רק אם משתדל
שהקב"ה אוהב
מעשה פועל,
בשביל שהשיב

ובין (ד' ז)
הטאת באה
מתכוין למרוד,
ופשע?

מכמה אנשים,
זמף מחורה או
בו הגיע לחמש
לו רק עשרים
גדולים במענה,
ך כינינו? והלה
גל, כולנו שוין

ו השבת והזמנים,
מה כאומה הזאת,
למחר הדין, למי
ש השנה, הקב"ה
מלכו ביד לעברה
זראל לעמים נתן
ומכיון שהאומות
ו התקרב ביותר
רשומם נכר, אזי
אעליהם. וכן הוא
בהתקרבות אל
נראה ותוצאותי
וחים קי"ח).

להוכיח את העם

כן הענין: כ"ז שהאדם חי אין כל משחית יכול להשתלט עליו,
ומכיון שמת, הכל באים לתבוע את חמגיע להם, ואפילו החטאת, הבע"ח
חקטן ביותר, ג"כ שומר על הפתח.
והנה ידוע מאמרם ז"ל, כי העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט
אחד, ומי שלמד ועלתה בידו לתרץ דברי הרמב"ם או רש"י או תוספות,
יצאו מה לקראתו לקבל פניו בעולם האמת, כמאמרם ז"ל (ב"מ ד'
ס"ב, ב') אמר רבא, כי שכיבנא ר' אושעיא נפק לוותי, דמתרצנא מתני'
כוותי, ומעתה נקל לשער העלבון הגדול, שבעת שרבותינו הראשונים
והאחרונים יצאו לקראת הנשמה, פתאום יופיע גם המקטרג הנולד
מהחטאת ויתבע חלקו!
ע"כ החכם עיניו בראשו לחזה מכל חטא ועון, ולא יבוש ולא
יכלם בעולם הבא טו).

ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובין. (ד' ז)

השי"ת אמר לקין, אם לא תתבונן לשוב מחרון אפך ולהטיב
מחשבותיך, תדע שלפתי פיך רובין החטאת, היינו היצה"ר רובין שם
להחטיאך בדברי מצה ומריבה, ומזה תוכל לבוא לידי צרה גדולה. וכן
הי' חדבר לבסוף שנכנס עמו בדברי ריב ומצה, כמו שפירש"י על הפסוק,
ויאמר קין אל הכל אחיו, ומזה התגבר יותר ויותר עד שבא לידי רציחה
ממשי"ו).

מ ע ש י ל מ ל ך

בכעס ובדברים קשים שאינם מתקבלים על לב שומעיהם, אלא להדריכם במקל
נועם, ובדברים רכים, ובוא וראה מה שאירע לישעיהו הנביא על שאמר, ובתוד
עם טמא שפתים אנכי יושב...

(טו) וכן הי' מפרש את הכתוב בקהלת י' ד' אם רוח המושל תעלה עליך
מקומך אל תנח. המושל הוא היצה"ר שמושל עליו על האדם, ואם נלכדת בפחו
להחטיאך, מ"מ מקומך אל תנח. היינו, התגבר והתחזק כנגדו בכל מה שתוכל.
ובודאי יעזור ד' אותך, כי הבא לטהר מסייעין אותו. ומסיים הכתוב, כי מרפא
יניח חטאים גדולים, כמו איש חיל, העומד במערכות המלחמה, והשונא ירה
עליו חץ והוכה באצבעו, והתחיל שותת דם, חלילה לו להשליך הקשת מידו. ורק
עליו להתחזק לירות על אויבו בידו השניה, כי אם לא יעשה כן, הלא השונא
לא ירחם, ויורה עליו עד שיפול שדוד לפניו. כן הוא הדבר בכל אדם, אם עלה
ביד היצר להחטיאך, אל תתרפה, אלא התחזק כנגדו ועשה תשובה אמיתית על
העבר וקבלה על להבא שלא לחטוא עוד.

(יז) והיה מפרש הפסוק בתהלים (ל"ז) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו
שלפי דברי חז"ל מדובר כאן על יצר הרע.

צופה, פרושו מביט. היצר הרע עומד תמיד על המשמר, כשומר העומד

והפיק ד' אתכם בעמים וגו' ובקשתם משם את ד' אלקיך
ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, בצר לך

ומצאוך וגו' באחרית הימים ושבת וגו' ושמעת בקלו. (ד' כזל)

הפרשה הזאת מרמזת על זמן הגאולה, כדאיתא במ"ר דברים.
בפרשה זו הראה משה לישראל, אם חטאו האיך הן עתידין להגלות, והאיך
הן עושין תשובה, והאיך הן נגאלין. האיך הן חוטאין, דכתיב ועשיתם הרע
וגו' ואח"כ והפיק ד' אתכם בעמים, ואח"כ בצר לך וגו'. א"ר אלעזר
כשנגאלו ממצרים, מתוך חמשה דברים נגאלו. מתוך צרה — דכתיב ויאנחו
בני ישראל, מתוך תשובה — ותעל שועתם, מתוך רחמים — וירא א' את
בני ישראל, מתוך הקץ — וידע אלקים, אף לעתיד לבוא, מתוך צרה — בצר
לך, מתוך תשובה — ושבת עד ד' אלקיך, מתוך רחמים — כי א' רחום ד',
מתוך זכות אבות — לא ישכח את ברית אבותיך, באחרית הימים — הרי
מתוך הקץ, ע"כ.

ובאור המאמר הוא, דכל חמשה דברים הללו יסייעו להגאולה. והכונה
היא דאלו היינו חוזרים בתשובה שלמה, אז היא בעצמה היתה מביאה
הגאולה אף שלא בזמנה, דכתיב היום אם בקולו תשמעו, אבל בזמן שאין
התשובה שלמה, אז צריכים לכל אלו לקרב הגאולה.

וע"כ אל יפלא בעינינו, במה נזכה בדור הזה לגאולה, הלא לא אכשר
דרי, ואדרבה בדורות הקודמין היינו עומדים במצב יותר קרוב לעבודה
השם? אבל האמת היא שבהיום שנתקיימו בנו כל היעודים האמורים במס'
סנהדרין ובסוף מס' סוטה על זמן הגאולה, וגם הפזור והמלחול בקצות
הארץ גדול מאוד, ונתקיים בנו, אם יהי' נדחק בקצה השמים, א"כ נוכל
לקוות, כי התקבצו כל הדברים יחד, ובהתעוררות תשובה מועפת נוכל
לקוות כי יקרב ד' הגאולה. כי הצרות הגיעו למעלה ראש, והגלות נתארכה,
עד שנוכל לומר בפשיטות, כי כבר הגיע זמן אחרית הימים. וא"כ עתה
בדאי החיוב עלינו להתעורר לתשובה, ויקום בנו הכמחת התורה כפ'
נצבים, ושבת עד ה' א' ושמעת בקולו וגו' ושכ ד' א' את שבותך ורחמך ו.

מ ע ש י ל מ ל ד

(ד) והי' מפרש את הפסוק בקהלת י"ב, וזכור את בורא יך
בימי בחורותיך וגו' והגיעו שנים אשר תאמר
אין לי בהם חפץ, שע"ז אמרו ז"ל שבת קנ"א, אלו ימות המשיח שאין
בהם לא זכות ולא חובה. כי הכתוב מזהירנו לעשות תשובה קודם ביאת המשיח. אבל
אם נתעצל מלשוב ונמתין עד שיבוא אליהו. אזי יתגלו לפני הכל העונות והפשעים
מכל אחד ואחד, כמה שתרנג המתרגם על הכתוב סוף דבר הכל נשמע,
פתגם דאתעבד בעלמא בצנעא כנלא. עתיד לאתפרסמא ולאשתמעא לכל בני
אנשא ע"כ.

ו
עלינו להאמין
על כל מעשה בני א'
ואחז"ל אין עוד אנ
של העולם כולו, מן
נוקף אצבעו מלמסד
שמזדמן לאדם, הכי
שאחד מחרפו ומגד
ע"י חייב. וכן אם
אלא שמגלגליו. וכ
באבנים ועיפר אוח
למכות האדם, כדי
לזה ולהשיב תשובה
שרחצו היטיב במי
החמימות... ה.

ובדברו ע"ד
התרשלותנו בענין
חצי רובל והוא מה
ימות השנה, ואומר

והי' מרגלא
עליו, רגילים אנו
אבל אנו אומרים זו
והי' מספר
דבריסק. בעת שהח
בעידם, שלחו מלא
לו את כתב הרבנו
השיב פני המלאכות
כששבו הש
ובפרוש התנו עם ד
ידע נא רבינו, כי
כי מכיון ששמע ה
ולהכיניו לנסיעה לו
ומעתה ק"ו
בריסק בשביל שיש
לא ישיב ריקם בק
ה) ופעם א

נ ד' אלקיד

בצר לך

קל. (ד' כול)

א במ"ר דברים.

יין להגלות, והאיך

זיב ועשיתם הרע

וגו. א"ר אלעזר

— דכתיב ויאנחו

ז — וירא א' את

ותוך צרה — בצר

— כי א' רתום ד'

ת הימים — הרי

להגאולה. והכונה

ה היתה מכיאה

אכל בזמן שאין

הלא לא אכשר

— קרוב לעבודת

ו האמורים כמס'

המלכות בקצות

זמים, א"כ נוכל

זה מועטת נוכל

הגלות נתארכה,

זים. וא"כ עתה

זת התורה בפ'

נותך ורחמך ו.

ז בורא יך

ושר תאמר

נות המשיח שאין

יאת המשיח. אבל

העונות והפשעים

בר הכל נשמע.

תמעא לכל בני

וידעת היום והשבות אל לבבך. (ד' לט)

עלינו להאמין באמונה שלמה, כי השי"ת משגיח בעולם השפל הזה על כל מעשה בני אדם, וכמו שבשמים ממעל כן על הארץ מתחת אין עוד, ואחז"ל אין עוד אפילו בחללו של עולם, ור"ל דכל מה שנעשה בכל חללו של העולם כולו, מן הארץ עד לרקיע, הכל הוא בהשגחת השי"ת, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה, וכן כל עניני ריוח והפסד שמזדמן לאדם, הכל הוא בהשגחת השי"ת. וכן כל עניני צער שמזדמן לאדם שאחד מחרפו ומגדפו, הוא הכל מן השמים על עונותיו, אלא שמגלגלין חוב ע"י חייב. וכן אם אחד חכה אותו אפילו כמזיד, הוא ג"כ השגחה מלמעלה אלא שמגלגלין. וכן מצינו בדור שקילל אותו שמעי בן גרא ויסקל אותו באבנים ועיפר אותו בעפר, השיב דוד, ד' אמר לו קלל, וכל זה עושה השי"ת לטובת האדם, כדי שיכופרו עונותיו ע"י העלבון, ואין צריך לתת כלל לב לזה ולהשיב תשובה למחרפו, כדוגמא שאחד אינו מקפיד על חברו, על שרחצו היטיב במים חמים מעפרורית שעליו, אף דבעת הרחיצה קשה לו החמימות... ה).

ועיין עוד מזה למעלה בפ' משפטים, ורפא ירפא.

מ ע ש י ל מ ל ד

ובדבריו ע"ד גידל התשובה, אמר פ"א, בוא וראה עד היכן מגיעה התרשלותנו בענין הזה: כששוכרים עדות לחתום על הגט, משלמים לכל עד חצי רובל והוא מהרהר בתשובה קודם שיחתום, והקב"ה זן ומפרנס אותנו כל ימות השנה, ואומר שובו בנים, ואין אנו שבבים!

והי' מרגלא בפומי' תמיד, כי משיח צדקנו יבוא פתאום, אם רק נחכה עליו, רגילים אנו לומר, "כי מחכים אנחנו לך", "ואחכה לו בכל יום שיבוא", אבל אנו אומרים זה רק בפינו, ולבנו כל אתנו:

והי' מספר עובדא שקרה עם הגאון ר' יוסף דובער זצ"ל הגאב"ד דבריסק. בעת שהחליטו אנשי בריסק להושיב את הגאון הזה על כסא הרבנות בעירם, שלחו מלאכות סגל לווארשא, מקום מושבו של הגרי"ד זצ"ל, למסור לו את כתב הרבנות ולבקשו שיואיל לקבל עליו את המשרה הזאת. אבל הגאון השיב פני המלאכות ריקם ומאן לקבל את ההתמנות.

כששבו השלוחים ריקם, החליטו לשלוח עוד הפעם נכבדים מאלה, ובפרוש התנו עם השלוחים, שאם גם עכשיו יסרב, אזי יאמרו לו כהאי לישנא: "ידע נא רבינו, כי שלשים אלף יהודים יושבים ומחכים עליו". וסוף דבר הי', כי מכיון ששמע הגרי"ד את הדברים הללו, צוה למשרתו לתת לו את האדרת ולהכינו לנסיעה לבריסק.

ומעתה ק"ו הדברים, אם הגרי"ד לא השיב ריקם פני שלשים אלף יהודי בריסק בשביל שישבו וחכו לבואו והסכים לנסוע אליהם, מכש"כ שהמלך המשיח לא ישיב ריקם בקשת כלל ישראל, אם רק באמת ובתמים יחכו לבואו.

ה) ופעם אמר לתלמידיו, ששני הענינים הידיעה והתשובה צריכות

30,000 Jews are waiting for you!